

Resp. Dist. mai. Voluntas, habito fine, non amplius vult quae sunt ad finem, si per ea finis seu bonum acquiritur, *Conc.* Si per ea finis seu bonum participatur ab aliis et manifestatur ipsis, *Neg. Conc. min. et Neg. cons.*

Explico. Uti iam superius notavimus, diverso modo voluntas creata ordinat media ad finem ac voluntas divina. Prima ita ordinat media ad finem, ut per ea consequatur finem seu bonum quod antea non possidebat, atque ideo, obtento fine, cessat voluntas mediorum. Contra divina voluntas hoc sensu vult alia propter suam bonitatem, quatenus ratione suae bonitatis aliis quamdam bonitatem largiatur, quae sit similitudo et participatio boni absoluti; ideoque voluntas eorum quae sunt ad finem non solum non cessat, quando habetur possessio finis, sed praecise procedit a possessione boni infiniti. Quia enim Deus est infinite dives in bonitate, ideo large diffundit eam in alios; unde, amando suam bonitatem, causat bonitatem aliorum. Hanc rationem sic paucis exponit S. Thomas: « Deus non ordinat creaturas in finem bonitatis suae, quasi per eas bonitatem suam assequatur; sed ut ipsae creaturae divina operatione similitudinem aliquam divinae bonitatis acquirant, quod esse non posset, nisi eo volente et faciente » (1).

Oppon. 5.º Ubi sunt plura volita, ibi est multiplex actus voluntatis. Atqui in Deo non est nisi unum velle. Ergo Deus non vult alia a se.

Resp. Dist. mai. Ubi sunt plura volita formaliter considerata, ibi est multiplex actus voluntatis, *Conc.* Ubi sunt plura volita materialiter considerata, ibi est multiplex actus voluntatis, *Neg. Conc. min. et Neg. cons.*

Explico. Cum actus potentiarum specificentur et distinguantur per obiectum formale, secundum quod ipsum determinat et movet potentiam operativam, unitas et multiplicitas actus dependet ab unitate vel multiplicitate obiecti formalis. Unde consequitur, unitatem actus posse componi cum multiplicitate obiecti materialis, quando plura obiecta materialia attinguntur sub unica ratione formali, secundum quam facultas movetur. Sic intellectus divinus unico actu omnia intelligit, quia movetur ad intelligendum a sua essentia, quae est forma intelligibilis repraesentans omnia. Sic etiam voluntas divina unico actu vult omnia, quia movetur ad volendum a sua bonitate, quae est ratio, cur Deus primario velit seipsum, et secundario velit alia a se; nam a divina bonitate res habent ut sint bonae.

(1) 1 *Sent. Dist. 45, q. 1, a. 2 ad 4.*

ARTICULUS III.

UTRUM DEUS OMNIA EX NECESSITATE VELIT (1).

QUAESTIO DETERMINATUR. Cum a nobis demonstratum sit, Deum eodem actu suae voluntatis velle seipsum et omnia alia a se diversa, ita tamen ut suam bonitatem velit primo et per se, alia vero velit secundario et ratione suae bonitatis; sponte sua occurrit quaestio discutienda, quae inquit, utrum Deus, qui necessario vult et amat suam bonitatem, necessario etiam velit alia, quae vult ratione suae bonitatis. Principio quidem non hic inquirimus, utrum actus divinae voluntatis, quo Deus vult alia a se, sit in se necessarius, sicut est necessarius actus quo Deus vult et amat suam bonitatem. Si quidem cum Deus omnia amet unico actu, qui non differt quicquam a sua essentia, plane consequitur, actum Dei volentis alia a se diversa, in se spectatum pollere eadem essendi necessitate, atque ipsa Dei essentia. Quam ad rem proprie ambigitur in praesenti controversia, utrum ille idem actus divinae voluntatis, qui dicit habitudinem necessariam ad divinam bonitatem, quae est eius obiectum principale et causa volendi alia, dicat etiam necessarium ordinem ad alia, quae Deus vult ratione suae bonitatis, et sunt eius obiectum secundarium. S. Thomas sic quaestionem determinat: « Divinum velle, necessitatem habere ex parte ipsius volentis et actus, indubitabiliter verum est; nam actio Dei est eius essentia, quam constat esse aeternam. Unde hoc in quaestione non ponitur; sed utrum velle ipsum necessitatem habeat per comparisonem ad volitum: quae quidem comparatio intelligitur, cum dicimus, Deum velle hoc vel illud: hoc enim quaerimus, cum quaerimus, utrum Deus de necessitate aliquid velit » (2).

Propositi problematis difficultas. Proposita quaestio proprie versatur circa divinam libertatem; nam si actio divinae voluntatis importat necessariam habitudinem ad omnia volita, tunc actum est de libertate divina; quod si ex adverso illa eadem actio Dei volentis dicat necessariam habitudinem ad volitum principale, nempe ad divinam bonitatem, et habitudinem non necessariam ad volita secundaria, nempe ad bona a Deo diversa, tunc in Deo habebitur perfectissima libertas, quae non importat contingentiam et potentialitatem ex parte actus voluntatis, sed contingentiam ex parte rerum a Deo volitarum. Cum autem in qualibet re, quae in controversiam venit, inquiri possit

(1) De hac re disserit S. THOMAS, 1 p. q. 19, a. 3; *Contra gent.* lib. I, cap. LXXX et seq.; *QQ. DD. De ver.* q. 23, a. 4; *De pol.* q. 3, a. 15.

(2) *QQ. DD. De ver.* q. 23, a. 4.

an res sit, et quid vel quomodo res sit; prima quaestio est solutu facillima; secunda e contrario difficile admodum habet explicatus, et longe superat aciem conspectumque intellectus nostri; ideoque declarari non potest nisi per negationes et remotiones, nempe removendo ab actu libero Dei omnes imperfectiones, quae inveniuntur in actu libero voluntatis creatae. Sic per limitatas et finitas perfectiones creaturarum ascendendo ad Deum, aliquantulum intelligemus, quomodo ille idem actus divinae voluntatis, quo Deus vult et amat seipsum, manens idem et invariabilis, ita referatur ad voluta secundaria quae vult, ut potuisset ea non velle. De hac secunda quaestione satis pro viribus nostris diximus, disputantes de divina immutabilitate componenda cum actu libero divinae voluntatis. Unde ne actum agamus et dicta superius iterum repetamus, hic directe et dedita opera tractabimus primam quaestionem, quam sequenti propositione solvendam aggredimur.

PROPOSITIO.

Deus suam bonitatem absolute et necessario vult; alia vero a se diversa non vult, nisi libere et ex arbitratu suae voluntatis.

Prob. 1.^a pars. Arg. 1.um Cum Deus sit volens actu, eo quod eius velle sit idem ac eius esse, non potest nihil velle, quia tunc esset volens in potentia. Atqui si Deus non amaret necessario suam bonitatem, posset nihil velle. Ergo Deus absolute et necessario vult suam bonitatem. Propositio minor, quae sola posset in dubium vocari, sic in aperto ponitur. Deus vult suam bonitatem ut principale obiectum, quod est sibi ratio volendi alia, ideoque in omni voluto vult suam bonitatem; unde si suam bonitatem posset non velle, consequenter posset etiam nihil velle actu.

Arg. 2.um Quilibet volens necessario vult suum ultimum finem, quia de necessitate vult beatitudinem, et non potest velle miseriam. Iam vero Deus vult, se esse sicut ultimum finem, quia sua bonitas non potest ordinari ad aliud. Ergo Deus necessario vult seipsum et suam bonitatem. Haec argumentandi ratio ex eo confirmatur, quod omnia entia, in eo quod sunt, assimilantur Deo, qui est primo et maxime ens. Sed omnia in quantum sunt suo modo, naturaliter diligunt proprium esse. Ergo multo magis Deus naturaliter et necessario diligit suum esse, quia ad eius naturam et rationem pertinet essendi necessitas.

Prob. 2.^a pars. Arg. 1.um Tunc voluntas necessario fertur in ea quae sunt ad finem, quando finis sine his haberi non potest. Atqui Dei bonitas, quae est finis seu principale volitum divinae voluntatis, nulla eget creatura ut sit modo perfectissimo. Ergo voluntas Dei ex

hoc quod necessario vult suam bonitatem, non fertur necessario in alia bona a se diversa. Propositio maior ex eo explorata manet, quod, cum tota ratio volendi bona, quae sunt ad finem, sit ipse finis, id quod est ad finem sic comparatur ad voluntatem, secundum quod comparatur ad finem. Unde si quod est ad finem, sit quasi fini proportionatum, nempe ita perfecte includat finem ut sine eo finis haberi non possit, tunc sicut de necessitate appetitur finis, ita de necessitate appetitur id quod est ad finem. Sic qui vult conservare vitam, debet necessario sumere nutrimentum, sine quo vita conservari non potest: ex adverso medicus ex suppositione voluntatis sanandi infirmum, non necessario adhibet illa medicamenta sine quibus potest curari aegrotus. Ad propositionem minorem quod attinet, evidens est, divinam bonitatem utpote infinitam remanere aequae perfectam, sive creaturae sint sive non sint, cum ipsa non sit talis finis, qui efficitur ex his quae sunt ad finem, sed potius quo efficiuntur et perficiuntur ea omnia quae ad ipsum ordinantur.

Arg. 2.um Si ex hoc quod Deus necessario vult bonitatem suam, vellet etiam necessario quae ipsam participant, sequeretur quod vellet esse infinitas creaturas infinitis modis participantem suam bonitatem, cum ipsa sit infinita et infinitis modis participabilis. Atqui consequens est falsum; quia si Deus infinitas creaturas vellet, creaturae essent, cum sua voluntas sit principium essendi rebus. Ergo Deus non vult necessario res a se diversas.

Utramque propositionis partem sic complexus est Aquinas: « Voluntas divina necessariam habitudinem habet ad bonitatem suam, quae est proprium eius obiectum. Unde bonitatem suam Deus ex necessitate vult; sicut et voluntas nostra ex necessitate vult beatitudinem: sicut et quaelibet alia potentia necessariam habitudinem habet ad proprium et principale obiectum, ut visus ad colorem, quia de sui ratione est ut in illud tendat. Alia autem a se Deus vult, in quantum ordinantur ad suam bonitatem ut in finem. Ea autem quae sunt ad finem, non ex necessitate volumus volentes finem, nisi sint talia sine quibus finis esse non potest; sicut volumus cibum, volentes conservationem vitae, et navem, volentes transfretare. Non sic autem ex necessitate volumus ea sine quibus finis esse potest, sicut equum ad ambulandum, quia sine hoc possumus ire; et eadem ratio est in aliis. Unde cum bonitas Dei sit perfecta, et esse possit sine aliis, cum nihil ei perfectionis ex aliis accrescat, sequitur quod alia a se eum velle, non sit necessarium absolute. Et tamen est necessarium ex suppositione. Supposito enim quod vult, non potest non velle, quia non potest voluntas eius mutari » (1).

(1) I p. q. 19, a. 3.

SOLVUNTUR DIFFICULTATES.

Oppon. 1.º Omne quod est aeternum, est necessarium. Iam vero quidquid Deus vult, ab aeterno vult, quia eius voluntas immutabilis est. Ergo Deus omnia vult ex necessitate.

Resp. Dist. mai. Omne quod est aeternum, est necessarium, sive absolute, sive ex suppositione, *Conc.* Semper est necessarium absolute, *Neg. Conc. min. et Neg. cons.*

Explico. Necessarium dicitur dupliciter; nimirum *absolute*, vel *hypotetice*. Necessarium absolute aliquid denominatur ex habitudine terminorum, secundum quod praedicatum est in definitione subiecti, vel subiectum est de ratione praedicati; et sic necessarium est, hominem esse animal, et numerum esse parem vel imparem. In hoc autem sensu non est necessarium, Socratem sedere. Unde Socratem sedere non est necessarium absolute, sed dici potest necessarium ex suppositione: nam Socrates, quantum est de se, non se habet magis ad hoc quod sedeat, quam ad eius oppositum; sed facta suppositione quod sedeat, necesse est ipsum sedere, dum sedet. Cum ergo necessarium absolute, sit necessarium ex se, et necessarium ex suppositione, sit necessarium solummodo posito alio, patet, Deum velle aliquid in creaturis, non esse necessarium absolute, eo quod voluntas divina non habet ad hoc necessarium ordinem; sed facta suppositione quod illud voluerit vel velit, impossibile est, non voluisse vel non velle, quia Dei voluntas immutabilis est; et ideo actus, prout est in volente, est absolute necessarius, sed eius respectus ad volitum non est nisi necessarius ex suppositione: et hoc ex parte voliti, quod deficit a perfecta proportione in finem. Sic intelliguntur verba S. Thomae, qui sic difficultati paucis occurrit: « Ex hoc quod Deus vult ab aeterno quidquid vult, non sequitur quod necesse est, eum illud velle, nisi ex suppositione » (1).

Oppon. 2.º Deus vult alia a se diversa propter decentiam suae bonitatis, quia, ut ait S. Thomas, condecet divinam bonitatem, etiam alia ipsam participare. Atqui Deus non potest non velle, quae decent suam bonitatem. Ergo Deus necessario vult alia a se.

Resp. Dist. mai. Deus vult alia a se diversa propter decentiam suae bonitatis, idest quia non dedecet suam bonitatem velle alia a se diversa, *Conc.* Idest quia dedecet suam bonitatem illa nolle, *Neg. Contradist. min. et Neg. cons.*

Explico. Quando dicimus, Deum velle alia a se diversa propter decentiam suae bonitatis, sensus potest esse duplex; vel nempe quod

(1) 1 p. q. 19, a. 3 ad 1.

non sit contra decentiam suae bonitatis illa velle; vel quod sit contra decentiam suae bonitatis illa non velle. In primo sensu decentia divinae bonitatis affertur ut causa cur Deus possit illa velle: in secundo sensu affertur ut causa cur debeat illa velle. Primus sensus est verissimus, quia Deus ad volenda alia a se, movetur a sua bonitate, sed ita movetur ut possit illa velle vel non velle, cum sua bonitas sit in se perfectissima et omnino independens a qualibet re sibi extranea. Secundus sensus est pravus et absurdus, quia divinam bonitatem dependentem faceret a creaturis. S. Thomas evidenter loquitur in primo sensu, uti patet ex rationibus quas adducit ad demonstrandum, Deum non velle necessario bona, quae ordinantur ad suam bonitatem tanquam ad finem. Unde merito Toletus ad patefaciendam puritatem divini amoris erga nos, sic disserit: « Quamvis propter decentiam suae bonitatis nos voluerit; tamen taliter decebat Deum, nos esse, quod non dedecet nos non esse. Ostenditur ergo purus amor in volendo eo, quod non velle non dedecet ipsum » (1).

Oppon. 3.º Deus vult alia a se in quantum vult bonitatem suam. Atqui ex necessitate vult suam bonitatem. Ergo ex necessitate vult etiam alia a se.

Resp. Dist. mai. Deus vult alia a se propter suam bonitatem, ita ut sua bonitas moveat Deum ad volendum, *Conc.* Ita ut moveat Deum ad ea volenda eodem modo ac vult suam bonitatem, *Neg. Conc. min. et Neg. cons.*

Explico. Bonitas finis, quae necessario amatur, tunc movet ad volendum necessario ea quae sunt ad finem, cum finis haberi non possit sine illis. Sed si bonum quod habet rationem finis obtineri et conservari potest sine his quae sunt ad finem, ex necessaria appetitione finis non infertur nisi libera volitio eorum, quae ordinantur in finem. Unde aliud est quod Deus possit velle alia a se diversa propter suam bonitatem; aliud vero quod propter suam bonitatem debeat necessario velle alia a se diversa.

Oppon. 4.º Quidquid Deus scit, ex necessitate scit, quia eius scientia est eius essentia. Atqui etiam voluntas divina est eius essentia. Ergo quidquid Deus vult, necessario vult.

Resp. Dist. mai. Quidquid Deus scit, ex necessitate scit, simpliciter quia eius scientia est eius essentia, *Neg.* Quia in omnibus scitis scientia dicit ordinem ad scitum, prout est in eius essentia, *Conc. Contradist. min.* Voluntas divina est eius essentia, et dicit ordinem ad quaedam volita, quae sunt extra ipsam, *Conc.* Et semper dicit ordinem ad volita quae sunt in ipsa essentia, *Neg. et Neg. cons.*

Explico. Ratio disparitatis inter actum intellectus et voluntatis repetenda est ex diversa natura cognitionis et appetitionis. Cognitionis

(1) TOLET. in 1 p. q. 19, a. 2, dubio 3.

enim fit secundum quod cognitum est in cognoscente, ideoque Deus cognoscit res secundum quod sunt in sua essentia; et cum in sua essentia sint necessario, sic eas necessario cognoscit. Contra voluntas comparatur ad res secundum quod sunt in seipsis. Sed res diversae a Deo non sunt in seipsis necessario, cum dependant ex arbitratu divinae voluntatis. Ergo Deus eas non vult necessario. Audi S. Thomam hanc differentiam sic eleganter describentem: « Sicut divinum esse in se est necessarium, ita et divinum velle et divinum scire; sed divinum scire habet necessariam habitudinem ad scita, non autem divinum velle ad volita. Quod ideo est, quia scientia habetur de rebus secundum quod sunt in sciente; voluntas autem comparatur ad res secundum quod sunt in seipsis. Quia igitur omnia alia habent necessarium esse secundum quod sunt in Deo; non autem secundum quod sunt in seipsis habent necessitatem absolutam, ita quod sint per seipsa necessaria; propter hoc Deus quaecumque scit, ex necessitate scit; non autem quaecumque vult, ex necessitate vult » (1).

Oppon. 5.º Quidquid Deus vult, naturaliter vult. Atqui quae naturaliter appetuntur, necessario appetuntur. Ergo omnia Deus vult ex necessitate.

Resp. Dist. mai. Quidquid Deus vult, naturaliter vult, si naturale opponitur innaturali et violento, *Conc.* Si naturale opponitur voluntario et libero, *Neg. Contradist. min. et Neg. cons.* Solutio est satis aperta, et a nobis iam declarata est in Anthropologia, quando egimus de potentiis appetitivis animae.

Oppon. 6.º Si Deus non vult necessario creaturas, potest illas non velle. Atqui consequens est falsum, quia qui potest non velle id quod vult, habet mutabilem voluntatem. Ergo Deus necessario vult creaturas.

Resp. Dist. mai. Si Deus libere vult creaturas, potest illas non velle, absolute, *Conc.* Potest illas non velle, ex suppositione, *Neg. Contradist. min. et Neg. cons.*

Explico. Omne quod Deus vult sive libere sive necessario, ab aeterno vult, quia eius velle, quod identificatur cum essentia, mensuratur aeternitate. Hoc autem interest inter voluntatem necessariam et liberam, quod voluntas necessaria ita respectum dicit ad volitum, ut absolute repugnet illud non velle; contra ea voluntas libera ita habitudinem importat ad volitum, ut absolute potuerit illud non velle, licet ex suppositione quod voluerit non possit non voluisse vel non velle. Porro haec necessitas ex suppositione dicitur necessitas immutabilitatis, quia praecise ex immutabilitate voluntatis divinae oritur ut non possit amplius non velle quod ab aeterno voluit; nam in quo-

(1) 1 p. q. 19, a. 3 ad 6; cf. *Contra gent.* lib. I, cap. LXXXI, fine; cf. etiam *QQ. DD. De ver.* q. 23, a. 4 ad 13.

libet immutabili si semel est aliquid, non potest postmodum non inesse. Unde necessitas ex suppositione in Deo et in creatura non est eiusdem rationis, cum huiusmodi necessitas in creatura non supponat creaturae immutabilitatem, sed successionem et mutationem.

Oppon. 7.º Respectus divinae voluntatis ad volita secundaria semper eodem modo se habet. Atqui id quod semper se habet eodem modo, est necessarium. Ergo Deus necessario vult creaturas.

Resp. Dist. mai. Respectus divinae voluntatis ad creaturas semper eodem modo se habet, et potuisset diversimode se habere, si placitum fuisset Deo, *Conc.* Et absolute non potuisset aliter se habere, *Neg. Dist. min.* Quod semper eodem modo se habet, est necessarium, necessitate suppositionis et immutabilitatis, *Conc.* Necessitate absoluta, *Neg. et Neg. cons.* Siquidem, uti notat Doctor Angelicus, « respectus ille semper uno modo se habet propter immutabilitatem divinae voluntatis: unde ratio non concludit nisi de necessitate, quae est ex suppositione » (1).

Oppon. 8.º Si Dei voluntas vult aliquid libere, quantum ad illud se habet ad opposita. Atqui virtus, quae se habet ad opposita, est quodammodo in potentia. Ergo divina voluntas, quae est semper in actu, omnia vult ex necessitate.

Resp. Dist. mai. Si Dei voluntas vult aliquid libere, se habet ad opposita, propter imperfectionem et potentialitatem volentis, *Neg.* Propter excellentiam volentis et imperfectionem rei volitae, *Conc. Contradist. min. et Neg. cons.*

Explico. Ad declarationem datae distinctionis placet proferre sequentia verba S. Thomae, quibus rem sic acu tangit: « Ad utrumlibet esse alicui virtuti potest convenire dupliciter: uno modo ex parte sui; alio modo ex parte eius ad quod dicitur. Ex parte quidem sui, quando nondum consequuta est suam perfectionem, per quam ad unum determinetur, unde hoc in imperfectionem virtutis redundat, et ostenditur esse potentialitas in ipsa, sicut patet in intellectu dubitantis, qui nondum assecutus est principia, ex quibus ad alterum determinetur. Ex parte autem eius ad quod dicitur, invenitur aliqua virtus ad utrumlibet esse, quando perfecta operatio virtutis a neutro dependet, sed tamen utrumque esse potest; sicut ars quae diversis instrumentis uti potest ad idem opus aequaliter perficiendum. Hoc autem ad imperfectionem virtutis non pertinet, sed magis ad eius eminentiam, in quantum utrumlibet oppositorum excedit, et ob hoc determinatur ad neutrum, se ad utrumlibet habens. Sic autem est in divina voluntate respectu aliorum a se. Nam finis eius a nullo aliorum dependet, cum tamen ipsa fini suo perfectissime sit unita » (2).

(1) *QQ. DD. De ver.* q. 23, a. 4 ad 14.

(2) *Contra gent.* lib. I, cap. LXXXII.

Oppon. 9.º Voluntas quae circa aliquod volitum se habet ad opposita, est variabilis. Atqui divina voluntas est immutabilis. Ergo Deus non libere vult sua causata.

Resp. *Dist. mai.* Voluntas, quae se habet ad opposita, est variabilis, si primo sit volens in potentia utrumque, et postmodum volens actu, *Conc.* Si semper est volens actu quidquid vult, *Neg. Conc. min.* et *Neg. cons.* Cum haec difficultas penes rem non differat a priori, eius solutio remanet illustrata superiori explicatione.

SCHOLION. De propria ratione actus liberi divinae voluntatis. Cum Deus eodem actu perfectissimae suae voluntatis, qui identificatur cum sua essentia, necessario velit seipsum, et libere velit alia a se diversa, ita ut eodem actu, quo illa voluit, potuisset ea non velle; statim occurrit difficultas explicatu sane perdifficilis; nimirum quomodo fieri potest, ut ille idem actus, quo Deus creaturas aliquas voluit, manens idem et invariabilis, potuisset eas non velle. Haec difficultas, uti fatetur Suaresius, est una ex difficilioribus, quas de Deo tractant Theologi (1). Siquidem cum nos per perfectiones creaturarum ascendamus ad divinas perfectiones quadantenus cognoscendas, et cum perfectiones creaturarum sint semper permistae cum aliqua imperfectione, consequenter non possumus proprio conceptu intelligere, quomodo aliqua perfectio sit in Deo separata ab omni imperfectione; sed solum negando et removendo a Deo imperfectiones creaturarum pervenire possumus ad cognoscendum potius quid non sit Deus, quam quid sit. Quare licet positive non cognoscamus actum liberum voluntatis divinae; nihilominus probe intelligimus, ab eo esse removendum omne id quod aliquam imperfectionem in se importat. Unde haec certo affirmari possunt de actu divinae volitionis prout refertur ad creaturas: 1) Deus vere, proprie, et sine metaphora vult et amat ea quae libere dicitur velle et amare, quaeque potuisset non velle. 2) Deus vult creaturas per realissimum actum suae voluntatis, qui quoad rem non differt a sua voluntate et a sua essentia, cum in Deo omnia identificentur cum sua simplicissima essentia. 3) Deus eodem actu simplicissimo et in se immutabili vult omnia, quae dicitur velle, et non vult, quae dicitur nolle, sive necessario sive libere ea nolit.

Ut autem quadantenus explanetur quomodo haec contingant, et solvantur difficultates, quae contra fieri possunt, notandum est, actum liberum divinae voluntatis neque causari neque consequenter specificari a suis volitis, quae ad eum referuntur, ut causata ad suam causam ad quam dicunt respectum contingentem, quia non sunt necessario connexa cum fine, idest cum divina bonitate, quae sine ipsis aequae consistere potest. Contra ea actus liber voluntatis creatae causatur et

(1) Cf. SUAREZ, *Metaph. Disp.* 30, sect. 9.

specificatur a suo obiecto, ideoque voluntas creata non potest eodem actu velle et non velle, velle libere et velle necessario. Cum ergo velle creaturarum sit diversum a voluntate, et comparetur ad suum volitum ut causatum ad causam, ideoque multiplicetur pro multitudine volitorum et pro diversitate habitudinis ad ea; exinde quodammodo intelligitur, cur velle divinum, quod idem est cum voluntate, et quod nullo modo causatur ab iis, quae libere vult, possit manere idem pro diversitate volitorum, et pro diversa habitudine ad ea. Unde actus volendi vere est in voluntate creata, ab ipsa distinctus, et cum causetur a volito, non potest esse idem pro diversitate volitorum et pro diversa habitudine ad ea: contra actus volendi, vere est etiam in voluntate divina, cum ipsa identificatus, et cum causet volitum, non multiplicatur pro diversitate volitorum, neque pro diversa habitudine eorum ad ipsum.

Ad hanc rem ulterius declarandam non erit inutile huc transferre verba Toleti, qui sic doctrinam proponit: « Nota 1°) Actus divinae voluntatis unus cum sit, tamen ob eius infinitatem, eminenter pluralitatem continet; ut quae a creatura multis et contrariis actibus sint volita, ab ipso Deo unico actu volita sint. Eodem igitur actu quo Deus se vult, et creaturas omnes vult; immo eodem aliqua vult, aliqua non vult. Nota 2°) quod in divino isto actu duo possumus considerare; et ipsius actus substantiam ac entitatem, et ordinem etiam ipsius ad obiecta, qui non est alius, quam respectus obiecti voliti ad ipsum actum. Actus ipse quantum ad substantiam aeternus est immutabilisque, quum sit ipse Deus, et necessarius ita ut non possit non esse; tamen quod sit ordinatus ad hoc volitum vel ad illud, hoc non est necessarium semper; sed respectu bonitatis divinae ordinem habet necessarium, at respectu creaturarum liberum pro ipsius arbitrio. Deus igitur ab aeterno voluit necessario: sed quod talis volitio esset creaturarum, fuit liberum ita ut posset non esse; sed non per mutationem actus qui necessarius est, sed per non ordinationem ad rem hanc vel illam, quod absque actus mutabilitate est » (1).

(1) TOLET. in 1 p. q. 19, a. 2; cf. quae disseruimus de immutabilitate Dei componenda cum libertate, pag. 125.

